

Gratis water!

Water en ruimtelijke ordening hebben al eeuwenlang veel met elkaar te maken in Nederland. Het woord 'polder' werd uitgevonden en de bijpassende civiele techniek maakte ons land een voorbeeld voor vele andere in de wereld. Nu het water de komende eeuw(en) verder gaat stijgen, wordt opnieuw een beroep gedaan op de conceptuele denkkraft van overheden, opdrachtgevers en ontwerpers. Met het Watervocabulaire wil de BNA een bijdrage leveren.

Wie in de laatste weken van mei de kranten een beetje volgde, viel van het ene waterartikel in het andere, met intrigerende koppen als 'Droog wonen op de blubberberg' en 'Als het water komt'. Het op stoom komen van de Internationale Architectuur Biennale Rotterdam was mede deel aan deze sterk gegroeide media-aandacht. Met het thema 'De Zondvloed' werden tal van activiteiten georganiseerd door de Biennale, zoals begin juni het kennisfestival 'Munt uit water', waar onder meer het BNA ontwerp- en ontwikkelatelier plaatsvond dat door BNA-voorzitter Kees van der Hoeven werd ingeleid. Dat 'Munt uit water' werd georganiseerd door de Nederlandse Vereniging van Projectontwikkelingsmaatschappijen (Neprom), geeft al aan dat de consequenties van de waterstijging in de komende jaren bij marktpartijen nog meer onder de aandacht moeten worden gebracht. Diezelfde marktpartijen bouwen namelijk op locaties als de Zuidplaspolder bij Gouda – een van de diepste plekken van dit land – de komende jaren enkele duizenden woningen. Enig besef over de mogelijke gevolgen van wateroverlast is dan nooit weg.

Frequentie en fluctuatie

Binnen de architectengedeelten speelt het thema 'water' al een stuk langer. Zo presenteerde de BNA op het UIA-congres in 2002 de web-

tentoonstelling H₂Olland. Om de voortschrijdende inrichten bij de ontwerpende disciplines inzichtelijk te maken voor een breed publiek, is er nu het initiatief voor het Watervocabulaire. Vanaf eind maart kunnen BNA-leden hun kennis, inzichten en projecten aandragen voor het vocabulaire.

Architect Koen Oithuis, werkzaam bij bureau Waterstudio, is nauw betrokken: 'Met ons bureau richten we ons puur op de wateropgave; van het ontwerpen van waterwoningen tot en met de stedenbouwkundige implicaties voor nieuwe woongebieden.' Bij het opstellen van het BNA Watervocabulaire wordt dezelfde breedte in oplossingen nastreefd. In de benadering van het Watervocabulaire staat het begrip 'veerkracht' centraal. Er is een grafiek uitgezet met twee assen: de frequentie en fluctuatie van het waterpeil: hoe vaak en hoeveel water komt er op een bepaalde plek. Aan de hand van die twee essentiële variabelen zijn verschillende oplossingen te rubriëren die architecten aandraaien. Het maakt nogal uit of het water één keer per jaar een meter hoger komt of één keer in de tien jaar twintig centimeter stijgt. Dat vraagt om andere oplossingen.

Oplossingen die verder gaan dan wat 'de markt' op dit moment aangeeft, aldus Oithuis: 'Architecten lopen nogal achter de ontwikkelaars aan,

in plaats van dat ze zelf innovatief bezig zijn. We moeten niet alleen maken wat de ontwikkelaars vragen; dat zou een te beperkte invalshoek zijn. Nederland wil een innovatie-land zijn en heeft een eeuwenoude traditie op dit terrein; daar moet een nieuwe impuls aan worden gegeven.'

Nieuwe types

Het BNA Watervocabulaire is daarmee vooral een zoektocht naar nieuwe concepten, woningtypes, andere soorten infrastructuur en dergelijke. Het project wil inventariseren welke typen er al bestaan, zoals terpwooningen, paalwoningen, tweecondereenkapswooningen, maar

Zuidplaspolder bij Gouda. De gemeente is daar druk op zoek naar nieuwe oplossingen, anders dan daar duizenden woningen in een Vinex-plusachtige setting te realiseren.

De Hollandse IJssel stroomt daar op tien meter boven het peil van de polder, de boezem ligt op vijf meter boven peil, wat heeft dat voor gevolgen voor de inrichting van de wijk? En dan niet alleen voor de woningen, maar ook bijvoorbeeld voor de wegen. Het gaat om alle Legosteentjes die op elkaar moeten passen en die we nog niet allemaal beheersen: juist daarvoor is het Watervocabulaire bedoeld. Je moet ervoor zorgen

de beheerskosten van gebieden met veel water; die zorg moeten we kunnen wegnemen. Daar staat tegenover dat je de uitgespaarde beheerslasten nu zou moeten investeren in nieuwe, veerkrachtige oplossingen en concepten.'

Vooraan zitten

De resultaten van de Watervocabulaire-inventarisatie onder de BNA-leden worden gebundeld in een speciale website, die gekoppeld wordt aan de H₂Olland-site. Het is de bedoeling om overheden en opdrachtgevers kennis te laten maken met de denkkraft van de ontwerpers, zo geeft Oithuis aan. 'Het staat iedereen vrij om het BNA Watervocabulaire te gebruiken, graag zelfs. Maar ons pleidooi is duidelijk: gebruik de creativiteit van architecten bij de ontwikkeling van nieuwe projecten. Op veel plaatsen in onze delta krijgen we de komende jaren niet het water te maken, dan moeten de architecten zorgen dat ze tussen de ontwikkelaars ook aan tafel zitten. Wat dat betreft heeft het water echt de toekomst.' ■

Kees de Graaf

Meer informatie over de Biennale op www.biennalerotterdam.nl. Zie verder ook www.h2oland.nl en www.waterstudio.nl. Biennale de BNA is Barbara Berney verantwoordelijk voor de totstandkoming van het Watervocabulaire (B.berney@bna.nl).